

Asia: LVM/1354/01/2019

Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma vuosille 2021–2032 – Suunnitelmaluonnos ja vaikutusten arviointi

Suunnitelmaluonnos

Mitkä ovat tärkeimmät toimenpiteet suunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi?

Suomen Varustamot (SV) pitää pitkäjänteisen valtakunnallisen liikennejärjestelmän suunnitelman laatimista erittäin hyvänä asiana. Elinkeinolle toimintaympäristön ja toimintaedellytysten ennakoitavuus on tärkeää.

Kuten suunnitelmaluonnoksessa todetaan, Valtioneuvoston selonteon (VNS 8/2018 vp) mukaan liikennejärjestelmän kehittämisen yhteiskunnallisia päämääriä ovat Suomen kilpailukyvyn edistäminen, ilmastonmuutoksen torjunta sekä alueiden elinvoima ja saavutettavuus. Suunnitelman alussa todetaan myös, että liikennejärjestelmän kehittäminen on olennaista muun muassa alueiden käytön, alueiden kehittymisen, elinkeinoelämän kilpailukyvyn, ilmastonmuutoksen torjunnan, kansalaisten hyvän arjen sekä huoltovarmuuden kannalta. Liikennejärjestelmän kehittämisessä huomioidaan myös varautumisen, valmiuden ja poikkeusolojen asettamat vaatimukset.

Suomen kilpailukyky sekä yhteiskunnan toimivuus ja huoltovarmuus ovat riippuvaisia toimivista ja täsmällisistä meriyhteyksistä kaikissa oloissa. Merikuljetukset ja niihin kytkeytyvät logistiikkapalvelut ovat Suomen ulkomaankaupan perusta. Suomen syrjäinen sijainti korostaa kuljetustehokkuuden merkitystä Suomen kilpailukyvyllä. Toimintaympäristön muutokset, erityisesti ilmastonmuutos, digitalisaatio ja automaatio vaikuttavat liikenteeseen ja logistiikkiin ketjuihin edellyttävät uudenlaista liikennejärjestelmäsuunnittelua. Liikennejärjestelmäsuunnittelussa tulisi nykyistä enemmän kiinnittää huomiota vähähiilisten logististen ketjujen tehostamiseen ja optimointiin.

SV korostaa, että liikennejärjestelmäsuunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että uusien ja vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfra on riittävän laaja ja tukee siirtymistä kohti hiilineutraalia meriliikennettä.

Merikuljetukset ovat ympäristöystävällisin kuljetusmuoto erityisesti suuria tavaramääriä kuljetettaessa. Pitkäjänteisessä liikennejärjestelmäsuunnittelussa tulee huomioida vesikuljetusten ympäristöystävällisyys ja varmistaa satama- ja väyläverkon sekä niihin liittyvien palveluiden toimivuus ja riittävyys siten, että se kannustaa lastien siirtämiseen maantiekuljetuksista vesikuljetuksiin. Komission kestävän ja älykkään liikkuvuuden strategiassa todetaan, että sisävesikuljetusten ja lähimerenkulun osuutta tulee EU:ssa kasvattaa 25 % vuoteen 2030 mennessä ja 50 % vuoteen 2050 mennessä. Tämän tavoitteen tulisi näkyä selkeämmin suunnitelmassa ja toimenpiteissä. Kuljetusmäärien kasvun mahdollistaminen on huomioitava väylä- ja satamainfran kehittämisessä. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää siihen, että merenkulkuun kohdistettavat EU:n mahdolliset markkinaehtoiset päästövähennystoimenpiteet ja kansalliset merenkulun maksut kannustavat merikuljetuksiin, eivätkä johda kulkumuotosiirtymään köliltä kumipyörille.

s.37 Talvimerenkulku

Luonnoksessa todetaan seuraavasti: ”Valtio kehittää talvimerenkulkua mm. selvittämällä vaihtoehdot tehdä kalustohankintoja yhdessä Ruotsin kanssa. Talvimerenkulun rahoitusta nostetaan suunnittelukauden loppua kohti huomioiden jäänmurron palvelusopimusten uusimistarve. Lisäkustannukset 31 M € vuodessa nykyisten jäänmurron kustannusten (60 M €/v.) lisäksi.”

Yllä oleva kirjaus jättää epäselväksi, miten palvelusopimuksia ja jäänmurtokalustoa uusitaan sekä sen, miten 31 miljoonan euron vuosittainen lisäkustannus rahoitetaan. Jäänmurtoyhteistyön edelleen tiivistäminen Ruotsin kanssa on kannatettavaa.

Suunnitelmassa tulisi kiinnittää huomiota siihen, että täsmällisen ja sujuvan talvimerenkulun edellytyksenä on jäänmurtajakapasiteetin lisäksi hyvin jäissä kulkevat, Suomen merikuljetuksiin käytettävissä olevat jäävahvistetut alukset.

s. 64 Liikennejärjestelmän varautuminen ja huoltovarmuus

Luonnoksessa todetaan hyvin, että liikennejärjestelmällä on keskeinen merkitys Suomen huoltovarmuudelle ja maanpuolustukselle. Ulkomaankaupan kuljetusten toimivuus niin normaalioloissa kuin mahdollisissa normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa on Suomelle elinehto. Pienenä avoimena taloutena Suomi on kytkeytynyt erittäin tiiviisti maailmanmarkkinoihin.

Valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista toteaa: ”Suomen sijainnista johtuen varautumisessa painotetaan välttämättömien ympärivuotisten merikuljetusten sekä satamien ja niiden toimintaa tukevien verkostojen toimivuutta. Kriittinen satamaverkosto on kansallisesti turvattavaa infrastruktuuria.” Lisäksi valtioneuvoston päätöksessä todetaan seuraavasti: ”Elinkeinopoliittisin toimenpitein pidetään yllä merenkulkuelinkeinon riittävää kansainvälistä kilpailukykyä.”

Suomen riippuvuus toimivista merikuljetuksista kaikissa olosuhteissa sekä merikuljetusten merkitys huoltovarmuuden varmistamisessa tulisi näkyä huomattavasti selkeämmin valtakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa. Ympärivuotiset merikuljetukset edellyttävät

jäänmurtokapasiteetin lisäksi riittävää, hyvin jäissä kulkevaa jäävahvisteista, suomalaisessa omistuksessa olevaa aluskapasiteettia, joka on käytettävissä Suomen huoltovarmuuskuljetuksiin myös normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Onko toimenpiteiden rahoitus kokonaisuutena oikein suunnattu taloudellisen raamin sisällä?

- Liikenneverkko ja solmukohtat
- Henkilö- ja tavaraliikenteen palvelut
- Liikennejärjestelmän tukitoimet
- Muut toimenpiteet

-

Sisältääkö vuoteen 2050 ulottuva visio liikennejärjestelmän kehittämiseksi oikeat asiat?

Visiossa on asetettu tavoitteeksi logististen kustannusten pienentyminen – pidämme tätä hyvänä tavoitteena. SV kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että Suomen kilpailukyky ja elinkeinoelämän kilpailukyky ei näy riittävän vahvasti suunnitelmaluonnoksessa ja toimenpideohjelmassa. Suomen kilpailukyky sekä yhteiskunnan toimivuus ja huoltovarmuus ovat riippuvaisia toimivista ja täsmällisistä meriyhteyksistä kaikissa oloissa. Merikuljetukset ja niihin kytkeytyvät logistiikkapalvelut ovat Suomen ulkomaankaupan perusta. Suomen syrjäinen sijainti korostaa kuljetustehokkuuden merkitystä Suomen kilpailukyvyille.

Viekö toimenpideohjelma kokonaisuutena kehitystä vision suuntaan?

-

Vaikutusten arviointi

Onko vaikutusten arviointia täydennettävä viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain näkökulmasta?

-

Antaako vaikutusten arviointi riittävän hyvän kuvan suunnitelman vaikutuksista?

-

Yleistä

Miten valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnittelun prosessia (vuorovaikutus, viestintä ja vaikutusten arviointi mukaan lukien) tulisi kehittää?

-

Tuurnala Tiina
Suomen Varustamot ry